

Våldtäkt hos människor, biprodukt eller anpassning? Ett evolutionärt perspektiv

Axel Jönnes Bernard Spaxes

Exekutiv sammanfattning av Själständigt arbete i biologi 2013

Inledning

Våldtäkt är ett allvarligt, våldsamt och vanligt brott, en överhängande fara som begränsar och skrämmer kvinnor världen över, varje dag varje timme. Den etablerade samhällsvetenskapliga synen på våldtäkt är den av en våldshandling, ett medel med vilket män förtrycker kvinnor.

Jag har visat att det går att tillämpa ett evolutionärt perspektiv på våldtäkt hos människor. Min undersökning har lyft fram resultat som öppnar upp nya möjligheter att förändra och påverka samhället till det bättre.

Människan och evolutionsteorin

Ingen vetenskaplig teori har testats och ifrågasatts så mycket som Darwins teori om evolution genom naturligt urval. Forskarvärlden är idag överens om att ingenting levande är förståeligt förutom i ljuset av evolutionsteorin, men vad betyder då detta för oss som människor?

Även om det kan vara svårt att tänka sig så har alla våra känslor och beteenden en evolutionär bakgrund. Evolutionen har ingen riktning men dess kraft förändrar organismer över tid. Det gynnsamma består och lösningar uppstår som anpassningar till organismernas ”vardagsproblem”. Ögat är en lösning för att kunna hämta information från omgivningen och känslan empati fyller en viktig funktion mellan individer i en grupp. Gemensamt för dessa båda komplexa evolutionära anpassningar är att de inneburit fördelar för de individer som ägt den bästa versionen av dem. Dessa individer har fått fler barn än sina granar och på så sätt spridit sina gener effektivt, de är nu våra förfäder.

Vetskapen om att människan är en organism i mängden, styrd av sina gener och sin omgivning ger beslutsfattarna en unik möjlighet att bygga ett mer förstående, öppet och modernt samhälle.

Resultat

Dömnda våldtäktsmän är mycket vanligare bland män med låg reproduktiv status, såsom fattiga män från minoriteter med låg social status, än bland män med hög reproduktiv status. Våldtäktsmän siktar in sig på unga fertila kvinnor och är själva unga. Sannolikheten att en man våldtar ökar med antalet storebröder och graden av partnerkonkurrens samt minskar med ökade resurser, våldtäkt förekommer också långt oftare i krig och i patriarkala strukturer. Allt detta stödjer hypotesen att våldtäktsbeteendet beror på omständigheter och kan användas av män då fitnesskostnaderna är låga och fördelarna höga (fitness är ett mått på hur många barn en individ får i förhållande till de andra i populationen (samhället)).

Det finns ett tvingande moment i mäns sexualitet vilket kan vara en anpassning för våldtäkt. De män som under evolutionär historia ägt ”förmågan” att begå våldtäkt vid ”rätt” tidpunkt har erfarit reproduktiva fördelar, det är därför vi ser beteendet idag.

Det finns alltså starkt stöd för att våldtäktsbeteendet är medfött, men samtidigt är det långt ifrån alla män som under några omständigheter skulle kunna våldta. Beteendet är alltså reglerat. Det finns kulturella, psykologiska, sociala och biologiska faktorer som påverkar, de kan antingen förmå eller avhålla en man att/från att våldta. En faktor som tydligt visar att beteendet beror på omständigheter är krig. Under krig eller annan konflikt så är det en mycket större del av den manliga befolkningen som våldtar än under fredstid.

Rekommendationer

Vi styrs alltså av anpassningar som över evolutionär historia uppkommit genom att ha inneburit en fördel. Allt vi gör, allt vi tänker är en produkt av anpassningar (gener), vår kroppskemi och miljö. Identifierandet och förståelsen av dessa anpassningar ger beslutsfattare en repertoar av verktyg vilka ibland gör det som tidigare var omöjligt till möjligt. Det behövs mer forskningsmedel för att vi skall kunna identifiera de faktorer som gör en man till våldtäktsman.

Jag efterfrågar följande åtgärder:

- a) Höj risken för våldtäktsmannen genom att lära kvinnor självförsvar i skolor och på arbetsplatser.
- b) Höj kostnaden för våldtäktsmannen genom fler fällande domar.
- c) Acceptera evolutionsteorin i samhället, om vi någonsin skall få bukt med oönskade beteenden så måste läkare, psykologer och psykoterapeuter med mera ha en utbildning i evolution.
- d) Minska klassklyftorna och utbilda folket, personer med låg utbildningsgrad och med låg socioekonomisk bakgrund begår en majoritet av alla våldsbrott.
- e) Påskynda jämställdhetsarbetet och motarbeta patriarkala strukturer.

Att tillämpa biologi på människor väcker alltid starka känslor hos allmänheten. Anledningen till detta är många gånger olyckliga sammanblandningar av förklaringar och rättfärdiganden.

Referenser

Spaxes JBA. 2013. Våldtäkt: evolutionär anpassning eller biprodukt? Ett evolutionärt perspektiv. Uppsala universitet